

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף טז

איבעיא להו רבי שמעון הנשיא: האם 'רבי שמעון הנשיא' היה נשיא, או שהכוונה שרבי שמעון אמר זאת בשם הנשיא?
ועדיין תיבעי לך: עדיין אין זו ראייה, כי גם בזה אפשר להסתפק האם הכוונה שהוא נשיא או שהוא אמר בשם הנשיא.

*

גופא.. הלכה כרבי שמעון הנשיא: שאם מת המשלח הכסף חוזר ליורשי המשלח.

קושיא: **והא קיימא לן דבר שכיב מרע וכו':** ואם כן הכסף צריך להינתן למקבל או יורשיו?

תירוץ: **רב יוסף מוקי לה בבריא:** מדובר שהמשלח היה בריא ולכן דבריו לא ככתובים וכמסורים.

קושיא: **והא ליורשי משלח קאמר:** והרי רבי שמעון הנשיא אומר שהכסף יחזור ל'יורשי המשלח' כלומר בהכרח מדובר שהמשלח מת, ואם כן הרי יש דין 'מצוה לקיים דברי המת' והכסף צריך להינתן למקבל או יורשיו?

תירוץ: **תני 'יחזרו למשלח':** יש לגרוס בדברי רבי שמעון הנשיא שהכסף חוזר למשלח עצמו, דהיינו שמדובר באופן שהוא לא מת.

 הדרן עלך המביא קמא

פרק שני. משנה: בפני נחתם חציו: רק עד אחד חתם בפני.

בפני נכתב חציו: של הגט, ויבואר בגמ'.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אחד אומר בפני נכתב, ואחד אומר בפני נחתם: אפשר להסביר זאת בשני אופנים – א': שרק אחד מהם היה שליח להביא את הגט, והגט פסול כיון שעל השליח להעיד גם על הכתיבה וגם על החתימה (ולומר בפ"נ ובפ"נ) והוא מעיד רק על אחד מהם. ב': שניהם היו שליחים להביא את הגט, אבל כיון שרק אחד מהם מעיד על החתימה והוא לא מעיד על הכתיבה חששו שמא יבואו לומר שאפשר לקיים שאר שטרות בעד אחד, ולכן הגט פסול.

שנים אומרים וכו': היו שלשה עדים, שנים אומרים בפנינו נכתב והשלישי אומר בפני נחתם, הגט פסול, מהטעם הנ"ל.

ור' יהודה מכשיר: כיון שאנו מצריכים שאחד מהעדים יעיד גם על הכתיבה, ולכן אין חשש שיבואו לומר שאפשר לקיים שאר שטרות בעד אחד.

אחד אומר וכו': יבואר בגמ'.

גמרא: הא תו ל"ל וכו': המשנה הביאה שוב את דין בפ"נ ובפ"נ ללמדנו שאם לא אמר פסול.

שיטה אחת: השורה הראשונה של הגט, שבה כתוב את שם האיש והאשה והתאריך.

חציו האחרון: כוונת המשנה שהשליח מעיד שראה את כתיבת חציו האחרון של הגט בו כתוב את נוסח הגט, ולכן הגט פסול כיון שהוא לא מעיד שראה את השיטה הראשונה.

אמר רב חסדא: אם השליח מעיד רק על חתימה אחת, אפילו אם באים שני עדים ומעידים על החתימה השניה – הגט פסול. משום שניתן להכשיר את הגט או באופן של 'תקנת חכמים' (שתקנו להאמין לשליח) בעדות השליח על שתי החתימות, או באופן של 'קיום הגט' בעדות של שני עדים שבאים להעיד על שתי החתימות, אך אי אפשר להכשיר אותו חצי בצורה אחת וחצי בצורה אחרת (כלומר חתימה אחת בצורה אחת וחתימה אחת בצורה אחרת).

מתקיף לה רבא: לעיל בדף ג' אמר רבא שהעד לא חייב לומר דוקא 'בפני נחתם' וגם אם הוא מעיד שהוא מכיר את חתימת העדים הגט כשר. ממילא מקשה רבא

(לשיטתו): האם יתכן כזה דבר שאם היה השליח מעיד שהוא מכיר את החתימה השניה הגט היה כשר, ואילו כאשר באים שניים ומעידים עליה הגט פסול?

אלא אמר רבא: ולכן אומר רבא יש מקרה אחר שבו הגט פסול: אם השליח יעיד יחד עם עד נוסף על החתימה השניה. ואפילו שאם היה השליח מעיד עליה לבדו היה הגט כשר כאמור, בכל אופן כאשר מצטרף אליו עד נוסף הוא פסול. והטעם משום גזירה שיבואו להכשיר שטר במקרה הבא:

שני עדים החתומים על השטר ואחד מהם מת - העד השני יכול להעיד רק על כתב ידו שלו עצמו, אבל אינו יכול להעיד על החתימה של חברו שמת ולצרף עד אחד נוסף מן השוק שיעיד איתו ביחד על חתימת העד. משום שכשהעד אומר 'זהו כתב ידי' - נמצא שאנו מוציאים חצי מהסכום הכתוב בשטר על פיו, וכאשר העד מצטרף עם ההוא מן השוק להעיד על חתימת העד שמת - נמצא שעוד רבע מהסכום יוצא על פיו (ורבע נוסף מההוא מן השוק). וזה אי אפשר, לפי שנאמר "עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים... יָקוּם דְּבָרִי" כלומר שצריך שחצי מהסכום יצא ע"פ עד אחד וחצי מהעד השני, ואילו כעת יוצא $\frac{3}{4}$ מהסכום ע"פ עד אחד (= 'נקי רבעא דממונא' כלומר כל הממון פחות רבע), ורבע מהעד השני. ולכן צריך להביא שני עדים אחרים מן השוק להעיד על חתימת ידו של העד שמת.

ממילא אם נכשיר בגט את העדות של השליח על החתימה השניה בצירוף אדם נוסף, יבואו להקל גם בשאר שטרות בעד שמת (אפילו שבגט באמת אין בכך בעיה כי הרי השליח נאמן לבדו).

מתקיף לה רב אשי: האם יתכן כזה דבר שאם היה השליח משלים את כל דבריו ומעיד לבדו שהוא מכיר את החתימה השניה - הגט היה כשר, וכאשר מצטרף אליו אדם נוסף הגט פסול?

ולכן אומר רב אשי יש מקרה אחר שבו הגט פסול: אם השליח אומר 'אני הוא העד השני' הגט פסול, כי נמצא שעל חתימה אחת הוא מעיד כשליח וזה באופן של 'תקנת חכמים', ועל החתימה השניה הוא מעיד בתור עד שבא להעיד על חתימתו וזה באופן של 'קיום הגט'. ואי אפשר להכשיר גט חצי כן וחצי כך.

הגמרא מביאה ראיה ממשנתנו כנגד שיטת רב חסדא:

תנן 'בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול': אי אפשר לומר שכוונת המשנה 'בפני נחתם חציו' שהשליח מעיד רק על חתימה אחת, ואין אף אחד אחר שמעיד על החתימה השניה - כי אם כן אין צורך לכתוב זאת שהרי נאמר במשנה לאחר מכן שאם 'אחד אומר בפני נכתב' שהוא מעיד על הכתיבה, ואחד אומר 'בפני נחתם' שהוא מעיד על כל החתימה (כלומר על שתי החתימות) - הגט פסול. ואם כן כל שכן שאם אחד מעיד רק על חצי מהחתימות (כלומר על חתימה אחת) הגט פסול?

אלא בהכרח שהמשנה מדברת כמו רבא - שהשליח מעיד עם עד נוסף על החתימה השניה, והחידוש שגם בכזה מקרה פסול. או שהיא מדברת כמו רב אשי - שהשליח עצמו הוא העד שחתם ומעיד על חתימתו, והחידוש שגם בזה פסול. אבל אין לומר שהמשנה מדברת כמו רב חסדא - שהשליח מעיד על חתימה אחת ושני עדים מעידים על החתימה השניה, משום שאם המשנה באה לחדש ולא כתבה במפורש מה היא מחדשת, עלינו לנקוט את החידוש הקטן ביותר, ואילו רב חסדא אמר חידוש גדול יותר מרבא ורב אשי. נמצא שקשה על רב חסדא.

אמר לך רב חסדא: לשיטתך (המקשן בגמרא) מדוע כתבה המשנה בתחילה 'המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם' שהגט פסול, והרי לאחר מכן היא כותבת חידוש גדול יותר 'בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו' הגט פסול. שהרי אם כשאמר 'בפני נחתם חציו' פסול כל שכן כשלא אמר 'בפני נחתם' כלל שפסול?

אלא בהכרח שהמשנה כתבה בסגנון של 'לא זו אף זו', כלומר היא מביאה חידוש קטן ולאחר מכן כותבת חידוש גדול יותר. ואם כן אין לנו כלל לדייק מה החידוש בדברי המשנה 'בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו' ולהוכיח שלא כדברי וכן"ל. כי כאמור התנא כלל לא בא לחדש אלא רק לומר שאם השליח מעיד רק על חתימה אחת גם הגט פסול 'ולא זו אף זו'.

(אבל באמת אם התנא של המשנה היה כותב בסגנון של חידוש הוא היה כותב רק כדברי: שאם השליח מעיד על חתימה אחת ושני עדים מעידים על השניה הגט פסול. וממילא היינו לומדים שכל שכן כאשר השליח מעיד רק על חתימה אחת שהגט פסול, וכל שכן כאשר הוא לא מעיד על שום חתימה שהגט פסול).

*

אגב שהביאה המשנה את דברי רב חסדא שאי אפשר להכשיר את הגט חצי בתקנת חכמים וחצי בקיום שטרות, היא מביאה דבר דומה שאמר רב חסדא בדין אחר:

אמר רב חסדא גידוז חמישה: חצר שיש בצידה קרקע גבוהה (= גידוד) חמישה טפחים, והוסיפו על הקרקע עוד מחיצה של חמישה טפחים - אינם מצטרפים לעשרה טפחים ואין לזה דין 'מחיצה'.